

Fakahinohino Ki hono ngaue'aki fakapotopoto 'o e Tekinolosia

(ki he 'u tivaisi fakakomipiuta, netiueka, mo e'u sevesi 'initaneti 'a ia 'oku ma'u
pea mo lisi 'e he Potuange Ako 'o e Siteiti Hauai'I ma'a 'enau fanauako)

1) **Talateu**

'Oku ngaue faka'utumauku 'a e Potungaue Ako 'a e Siteiti 'o Hauai'I (HIDOE) ki hono takiekina 'o e fanauako 'I hono ngaue'aki koia 'o e tekinolosia ko e me'a ngaue ke tokoni ki he'enau lava me'a pea mo faka'ai'ai 'a 'enau ngaue'aki 'a e 'u tivaisi fakakomipiuta 'oku ma'u pe lisi 'e he HIDOE, ka e pehee ki he netiueka, pea mo e 'u sevesi faka'initaneti ki he 'u polokalama fakaako 'I loto 'ihe kanoloto 'o e fakahinohino ki hono ngaue fakapotopoto 'aki. Ko e matu'a pea mo e kau tauhi fanau fakalao ('oku ha fakataa heni pe 'oku 'uhinga ko kinautolu 'a e "tokotaha matu'a" pe "ongomatu'a"), mo 'enau tama, 'oku totonu ke to e vakai'I 'a e 'u fakahinohino pea mo fakamo'oni 'I he foomu ki hono ngaue'aki fakapotopoto 'I 'o e Tekinolosia ("TRUF"), 'aia 'oku totonu ke fakafoki ki he ako'anga 'o e ki'I tamasi'i/ta'ahine 'I he 'aho koia 'oku tukupau atu 'e he 'apiako ka 'oua 'e to e tomui 'I he 'aho 'e 30 mei he 'aho na'e 'oatu ai ki he tamasi'i/ta'ahine ako. Ko e 'u foomu koia 'osi fakamo'oni kiai 'oku ha ai 'a e femahino'aki mo e aleapau ke muimui pau ki he 'u lao kotoa, 'u fakangatangata kotoa pe, pea mo e 'u fakahinohino kotoa pe fekau'aki mo hono ngaue'aki 'a e 'u me'angaue tivaisi fakakomipiuta 'oku ma'u pe lisi 'e he HIDOE, netiueka, pea mo e 'u sevesi 'initaneti, 'aia 'oku ala lava ke liliu pe fakalahi 'o ka fiema'u 'e he HIDOE. Ko e tatau fakamuimui taha 'o e ngaahi fakahinohino ko eni 'oku 'ataa ia 'I he

2) **Ko hono ngaue'aki koia 'o e tekinolosia ko e fatongia mo e faingamalie ia ma'a 'eta fanau ako**

Ko hono ngaue'aki koia 'o e 'u tivaisi fakakomipiuta 'oku ma'u 'e he HIDOE pe lisi, netiueka, pea mo e 'u sevesi 'initaneti ko e koloa, 'ikai ko ha totonu. Ko e fatongia ke ako'I 'a e fanauako fekau'aki mo hono ngaue'aki totonu mo fakapotopoto 'I 'o e 'initaneti pea mo e 'u tivaisi fakakomipiuta 'oku vahevahe 'e he matu'a, kau faiako, pea mo e 'apiako foki. Ko e fatongia 'o e fanauako pea mo e matu'a ke fakapapau'I 'oku ngaue'aki 'a e 'u tivaisi fakakomipiuta 'oku ma'u pe lisi 'e he HIDOE, pea mo e netiueka, 'u sevesi 'initaneti 'o fakatatau ki he fakahinohino ko eni ki hono ngaue'aki fakapotopoto'i.

3) **Tokangaekina 'a e malu 'a e fanauako**

Ko e 'u 'akauni mo e founga ke malava 'o ma'u'aki 'a e 'u tivaisi pea mo e 'initaneti ka e pehee ki he 'u netiueka 'a e HIDOE ko e koloa ia 'a e HIDOE. 'Oku tokangaekina pea ma'u 'e he HIDOE 'a e totonu ke mapule'I 'a e 'u tivaisi kotoa pe, 'u netiueka, pea mo e 'u ngaue 'ekitiviti 'I he 'initaneti 'e he fanauako. 'E 'ikai ke fakaukau 'a e fanau ako 'e 'iai ha'anau fakapulipuli he taimi 'oku nau ngaue'aki ai a e 'u tivaisi fakakomipiuta 'oku mau 'e he HIDOE, netiueka, mo e 'u sevesi 'initaneti, kau kiai 'a e 'imeili pea mo e 'u faile 'oku tauhi malu. 'I ha tu'utu'uni 'a e HIDOE te nau fakaha ki he kau ma'u mafia fakalao totonu 'o kapau oku mahalo'i ha ngaahi 'ekitiviti ta'etau kau kiai hono ngaue'aki 'a e 'u tivaisi fakakomipiuta pea mo e netiueka ka e pehee ki he 'u sevesi 'initaneti pea 'oku 'ikai ke fiema'u ia ke to e 'omi ha fakangofua mei he tamasi'i/ta'ahine ako pe matu'a 'I he fa'ahinga lipooti pehee. 'Oku ma'u 'e he HIDOE 'a e totonu ke to e vakai;I pea mo to'o ha 'u faile 'a e tamasi'i/ta'ahine ako pea pehee ki he 'u lekooti na'e ngaue'aki 'I he 'u tivaisi 'a e HIDOE pea mo e u 'akauni ke tauhi 'a e angatotonu 'o e netiueka, ke fakalelei'I pe ngaahi ha tivaisi fakakomipiuta 'a e HIDOE, fakatoto'I ha maumau'I 'o e 'u fakahinohino ko eni, pea mo fakapapau'I 'oku ngaue fakapotopoto'aki 'a e 'u tivaisi fakakomipiuta ko eni.

4) **Ko e 'uuni me'a ka fakahoko ko e ola pe nunu'a 'o e maumau'i e lao**

'I ha taimi 'e maumau'I ai 'e he tamasi'i/ta'ahine ako ha kongia 'o e ngaahi fakahinohino ko eni, 'oku totonu leva

ke fakahoko 'a e 'u tu'utu'uni fakalao kotoa pe pea mo e u lao faka'ofisi, kau kiai ka 'oku 'ikai fakangatangata pe ki he, 'U lao Fakangaue 'a Hauai'i (HAR), Kaveinga fika 8, vahe 19, 'oku 'iai 'a e totonu "Tamasi'i/ta'ahine ngaue hala, Tautea'i, Kumi 'e he Ako pea mo fakafoki pe 'omi, Lipooti 'a e ngaahi fai hala, Faka'eke'eke 'e he Kau Polisi pea mo hono puke 'e he polisi, pea mo hono Fakafoki mai 'o e koloa na'e maumau'l pe kaiha'asi." 'E lava ke sio ki he me'a koia 'l he (<http://bit.ly/HARChapter19>) pe ko ho'o ma'u atu ha'o tatau mei ho'o 'apiako.

Kuopau ke fakapapau'l 'e he HIDEOE 'a e founa ke 'oku taau ke fakahoko'aki 'a e tautea ki ha to'onga talangata'a 'a ha tamasi'i/ta'ahine ako. 'Oku ma'u e he HIDEOE 'a e totonu 'ikai to e 'oatu ha fakatokanga ke loka pe tamate'l 'a e 'akauni 'oku fakahoko ai ha fa'ahinga to'onga 'oku ne maumau'l 'a e lao koia 'a e HIDEOE. 'Oku ma'u 'e he HIDEOE 'a e totonu ke motuki ha fa'ahinga tivaisi 'oku hoko ko e palopalema, pe ko ha founa kaka pe mahalo'l 'oku fakahoko ai ha ngaahi 'ekitivitii ta'etaau 'o 'ikai to e 'oatu ha fakatokanga ka e 'oua leva kuo ma'a 'a e me'angaue pe misini koia hano fufulu pe fakama'a mo ngaahi ke sai foki.

5) 'U Sevesi Fakaako he 'Initaneti.

'E mei 'oatu ki he fanauako ha 'u 'asainimeni 'o fakafou atu he 'u sevesi fakaako 'l he 'initaneti, hangee ko e Google Apps ki he Ako, Microsoft Office 365, pea mo e Blackboard. Ko e hu koia ki he 'u me'a koeni 'oku mapule'i ia 'e he HIDEOE ko e 'uhii ke maa'usia 'a e hao mo e malu pea fakapapau'i 'oku malu 'a e 'ataakai ako ma'ae fanauako. Hili pe koia 'a hono ma'u 'a e ngofua mei he matu'a, 'e lava ke hanga 'e he HIDEOE 'o fa'u ha 'u tu'asila 'imeili ki he fanauako, 'u fakaikiiki ki he founa fakamo'oni ke hu ki loto (hangee ko e, hingoa ke ngaue'aki mo e paasiueti pe fika mo e hingoa ke loka mo fakaava'aki), pea mo e/ pe ko e 'u fakaikiiki 'l he 'initaneti ke faka'ataa 'a e fanauako ke lava 'o hu ki he 'u pasina faka'initaneti 'e ni'ihii/pe 'u sevesi; kaikehe ko e 'u tu'asila ko eni, mo e 'u puipuitu'a fakamatala, pea mo e 'u faile fakataautaha 'e ngaue'aki pe ia ki he taumu'a 'o e 'asainimeni 'a e ako. 'E fokotu'u atu 'l he pasina 'initaneti 'a e ako 'a e lisi koia 'o e 'u sevesi fakaako he 'initaneti 'a ee 'oku ngaue'aki 'e he 'apiako pe ko hano 'oatu 'e he 'apiako 'o ka kole mai kiai.

6) Ko e 'u fakahinohino ki hono tauhi fakalukufua pea mo hono tokangaekina 'o e 'u tivaisi fakakomipiuta koia 'oku ma'u pe lisi 'e he HIDEOE

- A) 'E toki ma'u pe 'e he fanauako 'o ngaue'aki 'a e 'u tivaisi fakakomipiuta 'oku 'oatu 'e he HIDEOE 'o kapau ko ha 'u ngaue pe 'ekitivitii 'oku fekau'aki mo e 'u me'a fakaako.
- B) Students may only use electronic devices in the classroom authorized by the teacher.
- C) Ko ha tivaisi fakakomipiuta kuo'osi vahe'l 'e he HIDEOE 'e ala ngaue'aki pe ia 'e he tamasi'i/ta'ahine ako kuo vahe'i atu kiai. Ko e tokotaha ako ne vahe'l atu kiai ke ne ngaue'aki 'a e tivaisi 'e 'ikai ke ne to e faka'ataa ha taha kehe ke ngaue'aki.
- D) Ko e 'u faka'ilonga koia 'a e HIDEOE? Siteiti pea mo e kautaha na'e ngaohi ai 'e 'ikai ke to'o pe paa'usi'i. 'E 'ikai ke to e tanaki atu ha 'u sitika kehe, pe ko ha 'u me'a teuteu ki he me'a ngaue koia ne vahe'l ki he tamasi'i/ta'ahine ako (hangee ko e, ka 'oku 'ikai fakangatangata ki he, tivaisi, 'u maka, uaea pea mo e uaea ke fakafonu ivi 'uhila).
- E) 'E tauhi ma'u 'e he fanauako 'a e molumalu mo e hao 'o 'enua 'u hingoa 'oku nau ngaue'aki mo e paasiueti koia ki he me'angaue tivaisi fakakomipiuta ka e pehee ki he 'u polokalama kuo 'osi fa'o ki he me'a ngaue koia. 'Oua na'a ke vahevahe 'a ho'o hingoa 'oku ke ngaue'aki pea mo ho'o paasiueti ki ha taha ('o a'u aipe ki ho'o ngaahi kaungame'a fafale) tukukehe 'a ho'o matu'a pe tauhi fanau.
  - i) 'O kapau leva 'e ngalo 'a e hingoa 'oku ngaue'aki paasiueti ha tamasi'i/ta'ahine ako, fetu'utaki ki he faiako ke tokoni.
  - ii) 'O kapau leva kuo loka pe na'e vahevahe ta'e'amanekina ki ha ni'ihii kehe, fetu'utaki k he faiako ke tokoni. 'E ngalingali ke kumi tokoni fakatekinakle 'a e faiako..
- F) 'Oku 'ikai ko ha fatongia ia 'a e HIDEOE ki ha 'u mo'ua ta'efakamafai'l na'e 'ai 'e he fanauako ki he 'u tivaisi, 'u sevesi 'initaneti, pea mo e/pe ko e netiueka 'a e HIDEOE 'o kau kiai ka 'oku 'ikai fakangatangata ki he mo'ua kaati kuletiti, pe ko e 'u telefoni ki ha feitu'u mama'o, pea ko ha 'u fakamole ki he naunau pe ko e laine, pe ko ha ngaue ta'efakalao ki ha fa'ahinga me'a pe hangee ko hano maumau'l 'o e 'u totonu fakalao.
- G) Ko hono lipooti koia 'o e 'u tivaisi maumau/mole, 'u vailasi pea mo ha 'u 'isiu kehe

- i) Ko e fanauako mo 'enau matu'a 'oku nau ma'u honau fatongia ki hono tauhi fakalelei, ngaue'aki pea mo hono faka'aonga'l o e tivaisi ne 'osi vahe'l atu pea ke 'ilo pe 'oku 'ife 'l he taimi kotoa pe. Ko e fatongia 'o e fanau ke 'ave he vave taha 'a e 'u tivaisi 'oku ta'e'aonga, maumau, pe 'ikai ke ngaue 'o 'ave ki he tokotaha totonu ke ngaahi. Ko e ongomatu'a 'a e tamasi'i/ta'ahine ako kuo ma'u koia na'e tupunga ai 'a e mole, ta'e'aonga pe maumau 'a e me'a ngaue 'a e ako (hangee ko e ka 'oku 'ikai fakangatangata ki he, tivaisi, 'u maka, 'u uaea pea mo e 'u uaea fakafonu) 'e fiema'u 'a e matu'a ke totongi 'a e me'a ngaue ke fetongi'aki 'o hangee ko HAR, Kaveinga 8, Vahe 57, 'aia 'oku ha ko e " 'l hano to e fetongi mai 'a e 'u tohi, me'angaue, mo e koloa kuo ta'e'aonga pe mole, pea mo e ngaahi fatongia fakapa'anga kuo fuoloa ke fakakakato." Vakai heni ki he Vahe 57 (<http://bit.ly/HAR8Chapter57>) pe kole ha tatau mei ho 'apiako. Ko hano totongi 'o hano fetongi pe ngaahi 'o fakatefito ki he lahi 'o e maumau.
- ii) 'O kapau leva 'e mole pe kaiha'asi ha tivaisi 'a ha tamasi'i/taahine ako, ko e tamasi'i/ta'ahine ako pea mo e/pe ko e matu'a ko honau fatongia ke 'ai ha lipooti mei he polisi 'l loto 'l he houa 'e 24 hili hono 'ilo kuo mole/kaiha'asi, he vave taha pea 'ave ki he 'apiako 'a e la'ipepa koia, pea ke fengaue'aki kakato kiai ke fakahoko 'a hono fakatotolo'i.
- iii) 'Oku fiema'u ki he fanauako kenau lipooti ha matavaivai/pe ha mea 'oku hoko ki he malu fakakomipiuta 'a e HIDEO pea pehee ki ha palopalema fakalao kuo maumau'l pe ngaue hala'aki 'a e aleapau koeni pea ke fakaha ia ki he kau mau mafai totonu (kau faiako, kau puleako, pe ko e kau tokoni puleako).
- iv) Ko e fanauako mo 'enau matu'a oku totonu ke nau fakaha 'a e 'u me'a 'oku nau tokanga kiai fekau'aki pea mo hono ngaue'aki 'o e tekinolosia ki he faiako supevaisa(pe kau faiako) pe ko e/pea mo e kau ngaue he 'ofisi.

7) 'U Fakahinohino ki he 'u Sevesi totonu pea mo e faka'efika koia 'a hono ngaue'aki 'o e 'initantei mo e 'u Sevesi Netiueka 'a e HDOE.

- A) 'E ngaue'aki 'e he fanauako 'a e 'initaneti koia 'a e HIDEO pea mo e 'u sevesi netiueka ki he 'u taumu'a fakaako pe. 'E ala fakahoko 'e he HIDEO ha fakangatangata pe ta'ofi 'a e malava ke faka'aonga'l 'o ha 'u naunau 'oku 'ikai ke fakaako. 'Oku tapui 'a e fanauako mei ha feinga fakatafa'aki ke maumau'l 'a e 'u me'a ki he hao mo e malu 'l 'apiako, pe ko e 'u komipiuta tu'u mavahe ka e pehee ki he netiueka 'a e HIDEO.
- B) Ko hono ngaue'aki koia 'o e sisitemi netiueka 'o e HIDEO 'l ha founa 'oku ne fakafaingata'a'ia'l ai 'a e 'u naunau ako 'l he sisitemi mo e netiueka 'o a'u ki ha poini 'oku fakafe'atungia'l 'e he founa ngaue'aki ha to e 'u sevesi kehe pe pea 'oku tapui foki.
- C) Kuopau ke fengaue'aki 'a e fanauako he taimi kotoa pe mo e kau faiako 'l he 'u kole atu ka e pehee ki ha to e tokotaha ngaue faka'ofisi he 'apiako fekau'aki mo e 'u ngaue fakakomipiuta koia 'a e fanauako.
- D) Malu'l 'a e 'u fakamatala fakataau taha 'a e tamasi'i/ta'ahine ako
  - i) Ko e 'u 'akauni fakafo'ituitui 'e'ikai ngaue'aki ia ki ha 'u taumu'a fekau'aki mo e fakahinohino pe ako. 'E ngaue'aki 'e he fanau ia ha 'akauni kehe ki he 'u me'a 'oku fakataumu'a fakaako/ pe ko e polokalama fakataukei pe pea ke tauhi malu 'a e hao mo malu 'a e molumalu 'enau 'u hingoa 'oku ngaue'aki pea mo 'enau 'u paasiuetii ki he 'u sevesi kotoa pe he 'initaneti, netiueka, pea mo e mitia soziale, (hangee ko e ka 'oku 'ikai fakangatangata pe ki he, Google Apps ki he 'u me'a fakaako mo e Edmoto).
  - ii) Ko e 'u 'akauni koia 'a e HIDEO na'e vahe atu ka na'e 'ikai ke ngaue'aki ia 'l ha fo'l mahina 'e tolu pe to e loloa ange(hangee ko e 'ikai pe ke fai ha fakamo'oni 'o hu kiai pe ko hano 'o hake kiai ha faille) 'e tamate'l leva ia he 'oku ngali tu'u fakatu'utamaki ki he molumalu pea 'oku ha'isia ai 'a e 'u naunau ako mahu'inga 'l he sisitemi.
  - iii) 'E 'ikai ke fakaha 'e he fanauako 'a hono hingoa kakato, tu'asila 'l 'api, pe ko ha fika telefoni, pe ko hano vahevahe atu ha fakamatala fakataautaha ki ha taha 'l he 'initaneti ta'ema'u ha ngofua mei ha faiako supervaisa. 'E 'ikai ngofua 'a e fanauako ke fetaulaki mo ha kakai na'a nau fetu'utaki he 'initaneti ta'ema'u ha ngofua mei he matu'a.

- iv) Ko e fatongia 'o e fanauako ke tokanga'l 'a 'enau 'u 'akauni. 'Oku totonu ke ngaue totonu 'aki 'e he fanau 'a e sisitemi mo e 'u polokalama kuo 'osi 'omi fakaneliueka ke malu'l pea mo lehilehi'i 'aki 'a e ni'ihi kehe mei he feinga ke ma'u 'a e hu'anga ki he'enau 'u naunau fakakomipiuta. Ko e malu 'a e paasiuetei ko e fatongia fakataautaha ia 'o e taha 'oku ne ngaue'aki.
- v) 'E 'ikai ngofua ke ngaue'aki 'e ha tokotaha ha 'akauni 'a ha tokotaha kehe pe paasiuetei ta'e ma'u ha fakamafai totonu mei he faiako supavaisa, pe ko e tokotaha ngaue 'ofisi 'a e HIDEO, pe ko ha tokotaha 'oku ngaue ki he sisitemi.
- vi) 'Oku 'ikai ke 'ai 'e he HIDEO ia fa'ahinga founa malu'l, pe nae fakamatala'l atu pe fakahoko atu, fekau'aki mo hono ngaue'aki koia 'o e 'u tiviasi fakakoomipiuta, netiueka, 'initaneti, pe ko ha tonu, pe fakatonutonu, pe fakakakato, pe ko e fefalala'aki 'l ha 'u fakamatala, 'u faile pe ko ha polokalama fakakomipiuta. 'E 'ikai ko ha fatongia ia 'o e HIDEO ki ha ta'e'aonga pe maumau fekau'aki mo e me'a ni, hangee ko e mole 'a e data, 'ikai tiliva, pea mo hono fa'a uesia 'a e sevesi 'o fakatupunga 'e hano ta'etokanga'l fakalelei, pe ko e fehalaaki hono ngaue'aki pe ko e li'akinoa, pe ko ha to e 'u me'a makehe. Ngaue'aki 'o ha 'u fakamatala na'e ma'u mei he 'initaneti 'oku tu'u pe ia 'l he tu'unga fakatu'utamaki 'o e tokotaha 'oku ne ngaue'aki.
- vii) 'O kapau 'oku tui ha tamasi'i/ta'ahine ako 'oku 'iai ha palopalema ki he'enau 'akauni 'oku nau ngaue'aki pe ko 'enau paasiuetei 'oku tonu ke nau fetu'utaki leva he vave taha ki he'enau faiako pe ko e tokotaha ngaue he 'ofisi 'a e ako.

8) Ko hano ngaue'aki ta'efakamafai'i 'o e 'initaneti pe ko e Tivaisi fakakomipiuta 'a e HIDEO

A) Ta'etaau mo Fakahoha'asia

- i) 'E 'ikai ke ngaue'aki 'e he fanauako 'a e 'initaneti ki he 'u taumu'a ta'efakalao, ta'e faka'efika, pe ko ha 'u me'a ta'etaau. Kuopau ke fakaha 'e he fanauako ki he'enau faiako supavaisa 'o kapau ne nau ma'u ha fakamatala pe fekau 'oku 'ikai ke taau pea na'u ongo'l ta'efiemalie 'l ha fa'ahinga founa pe. Ko hono ngaue'aki koia 'o e netiuka HDOE ke fokotu'u hake, ke li atu, pe ko hono siofi 'o ha 'u me'a ponokalafi, pe ko ha text ta'etaau pe ko ha 'u faile kalafiki, pe ko ha faile 'e ala maumau ai 'a e netiueka (hangee ko ha 'u faile 'oku 'iai ha me'a ke maumau ai 'a e 'initaneti, pe ko ha siemu, pe vailasi) 'oku 'ikai ngofua ia.
- ii) 'E 'ikai ke ngaue tapalasia'aki 'e he fanauako 'a e ni'ihi kehe 'oku nau ngaue'aki 'a e me'a ni 'aki hano 'oatu ha 'u fekau 'oku ta'e'aonga, 'oku fakakomesiale, 'okufakatupu 'ita, 'oku ta'etaau, 'oku tuku hifo ngeia, fakatupu lotomamahi pe fakamanamana (hangee ko e ka 'oku 'ikai fakangatangata ki he, 'imeili, 'o ha he netiueka sosiale, pea mo ha 'u fekau hangatonu pe), pe ko ha ngaue'aki 'o ha fa'ahinga me'a fakapepa faka'elekitolonika 'ihe mitia ke faka'ita'l 'aki ha taha pe kulupu ('aia ko e cyberbulling ia.) 'Oku fiema'u 'a e fanauako ke lipooti ha fa'ahinga to'onga 'oku nau ongo'l pe 'ilo ko e fakamanamana mo e fakatupuloto mamahi pea ke tala ki he faiako pe ko e tokotaha ngaue he 'ofisi 'o e ako 'l he vave taha.
- iii) Ko hano tuku atu pe ko hano ma'u mai ha 'u fakamatala ta'e fakalao 'o fakafou he fetu'utaki faka'elekitolonika, 'o ngaue'aki a e ngaahi mea ngaue faka'elekitolonika 'o fetu'utaki ai uesia ai 'a e fakakolo, siteiti, fetulolo, mo e 'u lao fakavaha'a pule'anga pe ko e tu'unga 'oku nau 'iai 'oku tapui 'osi.

B) Ko e totonu fakalao mo e kaiha'asi ha ngaue 'aha taha 'o tala ko 'ete me'a

- i) 'Oku 'ikai ngofua ki he fanauako ke nau kaiha'a ngaue pe fakakaukau pe ko hano hifoaki ha 'u fakamatala 'oku 'osi 'iai hono lao tapuni pe na'e 'osi laiseni 'a e me'a koia. 'E 'ikai ke kau 'a e HIDEO pe tokanga ki ha me'a 'aia 'oku kau kiai 'a e 'u naunau na'e maumau mei he 'u lao 'o e totonu fakalao. Ko e fatongia 'o e tokotaha 'oku ne ngaue'aki 'a e kanoloto koia 'o e me'a 'oku nau 'ohake pea mo ma'u 'a e 'u ngofua mo e 'u laiseni ki ha 'u naunau na'e ngaue'aki.
- ii) 'E 'ikai ke to e hiki tatau 'e he fanauako pe tufaki ta'efakalao 'a e ngaahi naunau 'osi laiseni totonu fakalao pe ko ha 'u naunau 'osi laiseni.

C) Ko hono hifoaki, pe a'u ki ha me'a, pe ko hano hiki tatau 'o e 'u naunau ki ha 'u me'a 'oku 'ikai ke fakaako.

- i) 'E 'ikai ke hifoaki 'e he fanauako pe fokotu'u ha 'u polokalama fakakomipiuta, apps, 'u faiva, pe ko ha

'u eimi ki he 'u tivaisi fakakomipiuta, pea liliu mo hono founa ngaue 'a e sisitemi.

- ii) 'E 'ikai ngofua ki he fanauako ke hiki tatau 'a e faila koia 'oku fakahoko'aki 'a e fokotu'u 'o e 'u faila e sisitemi ki ha'anau fa'ahinga ngaue'aki fakatautaha pe ka e lava ke 'oatu ki ha ni'hi kehe.

D) Commercial and political business

- i) 'E 'ikai ke ngaue'aki 'e he fanauako 'a e 'initaneti ke hu ai pe fakamafola ha me'a "ke ma'u ai ha tupu: pe ko ha 'u naunau pisinisi fakakomesiale. 'E 'ikai ngofua ke fakahoko ha fa'ahinga polokalama 'oku ma'u ai ha pa'anga 'o ngaue'aki 'a e 'u naunau fakakomipiuta mo netiueka 'a e HIDEOE.
- ii) 'E 'ikai ke ngaue'aki 'a e 'u naunau fakakomipiuta pea mo e 'u netiueka ki hano fakahoko ha polokalama fakapolitikale pe ko ha me'a mei tu'a 'oku 'ikai ke fekau'aki ia mo e pisinisi 'a e HIDEOE.

E) Tivaisi pea mo e malu 'o e netiueka

- i) 'E 'ikai ke feinga 'a e fanauako ke maumau'l pe veteki 'a e lao ki he malu 'a e 'u tivaisi fakakomipiuta 'oku ma'u pe lisi 'e he HIDEOE, ka e pehee ki he 'u kautaha 'oku nau fakahoko mai 'a e fehokotaki faka'uhila mo e HIDEOE, pe ko ha 'akauni 'a ha taha kehe.
- ii) 'E 'ikai ke hifoaki, fokotu'u mo fakalele 'a e 'u polokalama ki he malu pea mo e 'u me'a ngaue 'oku ha ai 'a e vaivai'anga pea mo e/ fakalaka mei he sekiuliti 'o ha sisitemi. 'E 'ikai ke feinga 'a e fanauako ke afe'i pe kakaa'l pe to'o 'a e polokalama 'oku ne tokangaekina 'a e 'u me'a ngaue fakakomipiuta 'oku ma'u pe lisi 'e he HIDEOE. Hangee, 'e 'ikai ke fakahoko 'e fanauako hano fakatotolo'l pe feinga ke palafu'l 'a e paasiueti 'o e 'u polokalama 'l he 'u sisitemi komipiuta 'a e HIDEOE, pea to e fokoktu'u foki 'a me'a ngaue 'aia 'oku ne lava 'o hola mei he founa malu 'a e sisitemi.

F) Ngaue'aki 'a e netiueka 'a e HIDEOE pe ko e tivaisi fakakomipiuta 'o e HIDEOE ki ha 'u taumu'a ta'e fakalao 'oku tapui ia.